

Vastu võetud 20.01.2011 Mammaste küla üldkoosolekul

MAMMASTE KÜLA ARENGUKAVA

aastateks 2011- 2021

Mammastes 2010

Käesolev arengukava on koostatud aastateks 2011-2021, mis määrab kindlaks Mammaste küla arengu eesmärgid ja sellest lähtuva tegevuskava.

Kuna arengukava koostamise lahutamatuks osaks on kohalike elanike kaasamine nii koostamise kui ka eesmärkide saavutamise protsessi, siis nii on toimitud ka käesoleva arengukava koostamisel. Võimalikult laia elanikkonna kaasamiseks arengukava koostamisele viidi läbi elanike küsitlusi ja koosolekuid 2010.a.

Käesolev arengukava on vajalik külale selleks, et teadvustada olemasolevat olukorda ning reaalseid võimalusi ja vajadusi. Arengukava sisaldab ühelt poolt ülevaadet praegusest küla olukorrast, teisalt aga vaatab tulevikku, pannes paika pikemaajalised arengusuunad, tegevused ja eelistused, mis on aluseks nii külaelanikele, ettevõtjatele ja kohaliku omavalitsusele.

Praeguse olukorra hindamisel ja arvandmete esitamisel on tuginetud varem koostatud Põlva valla arengukavale, Mammaste küla arengukavale 2006-2010 ning rahvakoosolekutele 2010 aastal.

Arengukava on koostatud on koostöös külaelanike ja vallavalitsusega.

Arengukava vajadus:

Külas on seoses suurte ettevõtete kadumisega jäänud vajaka küla ühtse kogukonna moodustumine.

Mammaste külal puudub kooskäimise koht sh külakeskus ja külaplats. Vajalik on aktiveerida külaelanikke koostööle.

Küla arengukava koostamisel on järgitud valla arengukava.

1. Küla iseloomustus

1.1 Ajalugu

Mammaste asustus on väga vana. Vanasti oli küla nimeks Mamastõ.

Põhjasõja ajal tulnud esivanemad Mammaste külla. Maa olnud täiesti ilma elanikkudeta.

17. sajandil jagunes Mamastõ järgnevalt: Haukakolk, Kunnakolk ja Kurvitsa.

Mammaste (Mamastõ) küla koosseisus olid Mõtsanuka, Leppoja, Lombipäälse ja Puntaro külad, praegu ka Hatiku. Mammaste talumaad olid krunditud kõige vanapärasemalt - mitmes tükis siiludena. Talunimedeks oli väga palju loodusnimesid.

1688.a. avati Põlva kihelkonna kõstrikool Mammaste külas Köstrimäel.

Mammaste vana asulakoht on arheoloogiamälestis. See asub praeguste kinnistute Kristina, Kunna, Madala, Madalvee, Piho, Tigase 12, Tigase 14, Tigase A-33 ja Tihase 15 maadel.

Mammaste külas Völtsimäe all asub Silmaläte.

Eelmise sajandi esimesel poolel on Mammastes tegutsenud Piho veski ja Kaasiku telliskivitehas.

Pärast sõda loodi siin mandri-Eesti esimene kolhoos.

Toonane kolhoosi kontorihoone on võetud kultuurimälestiste registrisse.

Praegu asub selles Põlva Vallavalitus.

Mammastes asub Mammaste Lasteaed-Algkool.

1.2. Asukoht

Mammaste küla paikneb Põlvamaa ja Põlva valla keskosast pisut loode suunas. Mammaste küla paikneb Põlva linna loodekülgel. Mammaste küla piirneb veel Puuri, Aarna, Kiidjärve, Taevaskoja,

Eoste, Himmaste ja Orajõe küladega.

Mammaste küla on Põlva valla suurim küla ja samas ka valla keskus. Mammaste küla koosseisus on ka Hatiku. Mammaste küla pindala on ca 18 km², küla pikkus põhjast lõunasse on ca 5,5 km ja idast läände 4,5 km.

Mammaste paikneb Põlva-Tartu tee ääres, mis on oluline infrastruktuuri objekt küla jaoks.

1.3. Loodus

Mammaste küla paikneb osaliselt Põlva paisjärve ääres ning küla läbib Orajõgi. Mammaste põhjaosa paikneb looduskikult kaunil metsaalal. Seal asuvad matka- ja suusarajad, mis ühtivad Taevaskoja-Kiidjärve puhkealaga. Enamuse Mammaste küla alast moodustavad metsa ja põllualad.

Vastavalt Põlva maakonna teemaplaneeringule piirneb Mammaste Rohevõrgustiku T7 Põlva-Häätaru ja Ahja jõe ürgoru ja Valgesoo aladega ning Ahja jõe ürgoru maastikukaitsealaga.

1.4. Külakeskus

Suuremad kortermajad on koondunud endise kolhoosikeskuse lähedusse. Põlva linnaga ja Tartu maanteega piirnevale alale on koondunud eramajade rajoon. Mammaste küla elamute piirkonna põhjapoolsele osale Tartu tee ääres jäävad kummalegi poole teed tootmis- ja ärimaad, sealt edasi Tartu suunas on põllu- ja metsamaad.

Mammaste kirdepoolisel osal paiknevad aastaringselt kasutatavad atraktiivsed matka ja suusarajad, mis on ühendatud Orajõe külla jääva Mammaste Tervisespordikeskusega.

Tartu maantee ääres on väljaehitatud kergliiklustee, mis ühendab Põlva linna Mammaste suusaradade poole viiva teega.

1.5. Majanduslik olukord

Mammastes on kaks bensiinjaama, mitmeid autoteenindustevõtteid, puidutöötlejaid, metallitöökoda, ehitustevõtted jt. Nendes ettevõtetes töötavad enamuses mehed.

Valla halduses oleva asutusena paikneb siin Mammaste lasteaed-alkkool, mis annab tööd põhiliselt naistele.

Suurem osa ettevõtteid asuvad endise nn Autobaasi territooriumil ja kolhoosi tehno keskuse alal.

Mammaste külas on 10.09.2010 seisuga Äriregistris registreeritud kokku 59 ettevõtet (sh 3 aktsiaseltsi, 42 osühingut ja 14 füüsiliselt isikust ettevõtjat) ja 13 mittetulundusühingut.

Töötuid oli 31.10.2010.a. seisuga Põlva vallas 210. Külas töötute täpset arvu pole avaldatud

Isikuteenused paiknevad Põlva linnas. Kuna linn on külaga otse piirnev, on teenused kättesaadavad

1.6. Infrastruktuur

Küla on elektriteenustega kaetud. Sideteenuste vajadus on samuti piisav, kuigi mõnedes piirkondades on vajalik interneti püsiühendust laiendada.

Mammaste keskasula on ühisvee ja kanalisatsioonivõrguga kaetud. Keskküttepiirkond on välja arendatud keskuse kortermajade juures.

Mammaste küla läbivad põhimaanteed on rekonstrueeritud ja heas seisukorras, väiksemad külateed vajavad remonti.

Kõrvaltänavad vajavad valgustust. Vajalik on ka infostendite paigaldamine.

1.7. Elanikkond

Mammaste külas oli 01.01.2011.a. **674** elanikku. Seega on Mammaste Põlva valla suurim küla. Mammaste küla tihedam asustus on koondunud Põlva piirile, vallavalitsuse ja Tartu tee äärsele alale.

Vanuselisel jaguneb elanikkond Mammastes: 01.12.2010.a. seisuga

Kokku	0-6 a	7-19 a	20 – 60	60 ja vanemad
663	47	79	394	143
N 341	24	35	193	89
M 322	23	44	201	54

Elanikkonna kasv on olnud 2006 – 2010. aasta jooksul positiivne 648-lt 674-le.

1.8. Inimkapital

Külas elab palju endisi põllumajandusspetsialiste ja ettevõtjaid.

Küla elanikkest paljud kasutavad Põlva ja Tartu linna lähedust ära ning käivad sinna tööle.

1.9. Külaelanike koostöö

- Traditsioonilised ettevõtmised: 2000.a. korraldati Mammaste külapäev, 2010.a. korraldati järgmine külapäev, mida peeti koos jaanipäevaga. Külapäeva traditsiooni peaks jätkama 3 kuni 5 aasta tagant.
- Ühistegevus külas vajab arendamist seltside ja ühiste ürituste vallas.
- Külavanem ja kolm külavanema abilist suuremetest piirkondadest (Korteriühistu, Visse ja Vana-Mammaste) valiti 31.03.2010.a. kolmeks aastaks. Mammaste külaosa Hatiku osakülavanem valiti samuti 3 aastaks aastani 2013.a.
- Hatiku külaosa valis oma külaosavanema „Põlva valla külavanema statuudi“ alusel 2007. aastal 2010. aastal valmis ka Mammaste külaosa Hatiku arengukava, mille peamiseks eesmärgideks on muuta küla staatust külaosast iseseisvaks külaks ja likvideerida mahajäämus külaosa (edaspidi parema loetavuse huvides 'küla') arengus - tagada 2020 aastaks külale vajalik tehniline ja sotsiaalne infrastruktuur, kindlustada ühiskondliku transpordi kasutamise teenused ühenduse pidamiseks Põlva linnaga ja nõuetele vastava kohaliku järveäärse ujumisranna kasutamine.
- Koostöö vallavalitsusega on positiivne, külaelu edendavat ja suunavat infot jagatakse operatiivselt.
- Koostöö väljaspool valda vajab arendamist naaberkülade, naabervaldade jt.

1.10. Küla eelised

- Noor ja teovõimeline elanikkond
- Mammaste küla on Põlva valla keskses ja Põlva maakonnakeskuse vahetus naabruses.
- Siin asub vallamaja ja Mammaste lasteaed-Algkool.
- Mammastes on head matka-, suusa- ja jalgrattaspordivõimalused, kuna on välja arendatud hea ühendusvõrgustik Taevaskoja-Kiidjärve matkaradadega.
- Mammaste küla on ajalooliselt vana, omades Põlvamaa vanima kooli asukohta ning sügavat ajalooõngu.
- Mammaste küla nime reklaamivad Mammaste Tervisespordikeskus ja Mammaste Lasteaed-

Algkool

1.11. Piirkonna puudused

- Mammaste küla on territoriaalselt liiga suur ja laialivalguv
- Infrasruktuur vajab väljaarendamist, eriti interneti osas.
- Puudub külakeskus, kus saaks küla koosvviibimisi pidada ja arendada ühistegevusi.
- Noortel puuduvad võimalused aktiivseks vabaaja veetmiseks.

1.12. Piirkonna võimalused

- Mammastesse ehitavad eramuid Põlva linna ja teiste piirkodade inimesed
- Hea transpordiühendus Tartu linnaga
- Mammaste, kui Tartu magalarajoon.
- Võimalus saada investeeringutoetusi välisabi kaudu.

1.13. Piirkonna ohud

- Mammaste asub Tallinnast liiga kaugel (Eestimaa ääreala)
- Küla on liiga Põlva linnapiiril (peaaegu linnaga ühtekasvanud), mistõttu ei jäta küla muljet
- Küla on liiga suur ja laialivalguv
- Puudub regionaalpoliitika, mis arvestaks piirkondlike iseärasustega

1.14. Küla areng

- Elanikkond külas on mõnevõrra suurenenud. Ehitustegevus on taas elavnenud eramajade valdkonnas, väikeettevõtete ruumide kaasajastamisel ja Mammaste Lasteaed-Algkooli laiendamise osas.
- Suured ettevõtted on Mammastes kadunud, ent väiksemaid ettevõtteid (kuni30 töötajaga) on pidevalt juurde tulnud.
- Suurinvesteeringuid on tehtud teede rekonstrueerimiseks, kergliiklustee laiendamiseks ja Mammaste Lasteaed-Algkooli laiendusel.
- Tühjad ehitised on saanud uued arendajad.
- Kuritegevus külas on vähenenud.
- Mammastes on atraktiivsed suusa- ja matkarajad, mis koondavad palju spordihuvilisi siia osalema.
- Põlva linna rahvas käib meelsasti siinsetel matkaradadel sportimas. Samuti on muutunud väga populaarseks Mammaste kergliiklustee kasutamine.
- Põlva linna mõju Mammaste külale on igati märgatav. Enamus töökohti asub Põlva linnas. Põhikooli- ja gümnaasiumilapsed käivad koolis Põlva linnas. Põlvas asuva suure kultuuri- ja noortekeskuse baasil on paljud huviringid sinna kogunenud. Muusikakoolis õpib palju Mammaste lapsi. Samuti toimuvad Põlvas spordiüritused tänu Mesikäpa Halli olemasolule.
- Tartu linna mõju on samuti märgatav just töökohtade olemasolu tõttu. Noored käivad gümnaasiumidesse, kutse- ja kõrgkoolidesse Tartusse.

2. Küla vajadused

2.1. Eluline vajadus

- Linnaga ühenduseks on vajalik ühistranspordi võrk välja arendada.
- Vee- ja kanalisatsioonisüsteemi laiendamine küla ulatuses.
- Sideteenuste parendamine.

2.2. Arenguvajadus

- Külarahva läbikäimise ja koostöö tugevdamine ning ühiste tegevuste arendamine.
- Küla vajab ühiskäimis- ja peokohta – külakeskust ja külaplatsi (külaosadesse külaplatse).
- Küla tänavad on vajalik valgustada ja paigaldada stendid käidavatesse piirkondadesse.
- Talud ja tänavad vajavad aadresse.
- Tihedalt asustatud tänavatele on vajalik kiirusepiirangu kehtestamine.
- Lastemänguväljakute ja liikluslinnaku rajamine.
- Kergliiklustee edasiarendamine Himmaste, Taevaskoja ja Vana Postitee suunas.
- Külaelanike kaasamine küla sotsiaalsete alade korrastamisel.
- Jõe ja järve olemasolu ärakasutamine turismi valdkonnas Mammaste atraktiivsemaks muutmisel
- Küla traditsioonide taaselustamine.
- Küla ajaloo uurimise jätkamine
- Külapäevade korraldamine
- Noortele suunatud tegevuste arendamine, noorte kaasamine külaelu arengus
- Sõpruskontaktide loomine teiste analoogsete piirkondade küladega

3. Küla visioon

Mammaste küla visioon 5 aasta pärast :

- Külal on oma külakeskus, kus saavad koos käia seltsid ja huviringid.
- Toimub traditsiooniline külapäev
- Noortel on nn liikluslinnak ja garaažiklubi, kus saavad tegeleda oma hobidega (rataste, rollerite, kartide jms)
- Eakate külaelanike kaasabil on koostatakse Mammaste küla ajaloo kogumine koos vastava külakroonika stendiga.
- Külatänavad saavad valgustatud, aadress-nimed ja teadete tahvlid.
- Liiklus külas muutub ohutumaks.
- Kergliiklusteede võrku arendatakse edasi.
- Lähiajal hakkab külas tegutsema vähemalt 3 seltsi, kaasates vanureid, keskealisi ja noori nende tegevustesse.
- Luuakse kontakte teiste sarnaste piirkondadega.

- Küla jõe ja järve olemasolu kasutatakse küla atraktiivsuse huvides ära.
- Küla on heakorrastatud ja “roheline” omades palju kauneid metsa ning põllualasid.
- Küla puhkemajandust arendatakse edasi arvestades siinse looduse eripära.
- Inkupatsioonikeskuse (avatud kontori) väljaarendamine
- Terve elukeskonna arendamine ja tervise edendamise parandamine, rahvaspordi- ja -teviseskeskuste arendamine
- Traditsiooniliste külakäsitöö seltside loomine ja kooskäimiskohtade rajamine
- Laste mänguväljakute ja spordiplatside rajamine kõigisse külaosadesse, kus neid vajatakse
- Tantsu- ja pillimeeste koosinemiskohtade rajamine (Laululava, tantsuplatsid)
- Kodulehekülje loomine, haldamine
- Ajaloolise küla eksponeerimine
- Abivajavate vanurite jt ülesleidmine ja toetamine
- Mammaste külas ettevõtete toetamine kohalike ettevõtete propageerimisel
- Traditsiooniliste külakäsitöö seltside loomine ja kooskäimiskohtade rajamine.

4. Arengueelistused ja eesmärgid

4.1. Arengueelistus

- Külakeskuse väljaarendamine loob võimalused inimestel omavahel tihedamaks suhtluseks, annab võimaluse sarnaste huvidega inimestel koostegutsemiseks.
- Ühtne suurem külakeskus võimaldab külarahval kokku saada ka talvisel ajal. Siiani selline kokkusaamiskoht külas puudus. Samuti on vajalik külaplatsiks sobiva ala leidmine, mis võimaldab külarahval suvisel ajal rahvaüritusi korraldada ning koostöös teiste piirkondadega ka sõprusüritusi pidada.
- Tänavatele aadress-nimede andmine. Kõrvaltänavate korrastamine, valgustamine ja infotahvlite paigaldamine on vajalik, kuna tihti ei jõua kirjad nende iskute juurde, kellele need saadeti. Samuti on väga keeruline juhatada mingi talu juurde inimesi, kui teotsal puudub viit, mis suunaks.
- Kõrvaltänavad on auklikud ja pimedad, ohustades pimedal ajal liiklemist. Tihedalt asustatud tänavatele on vajalik kiirusepiirang, kuna seal liikuvatele inimestele on kihutajad kurvide tagant nähtamatud ja samuti kihutajatele teised liiklejad.
- Infotahvlid käidavates kohtades võimaldavad inimestel omavahelist informatsiooni edastada. Samuti saab sinna paigaldada tähtsamaid teateid, mis puudutab küla- või vallaelu.
- Noortele on vajalik luua võimalused motoriseeritud spordiga tegelemiseks. See tagab ohutuma liikluse meie külas. Kui neil on koht, kus nad saavad oma hobidega tegeleda, et tiku nad liiklusesse teistele ohte seadma.
- Külas on vajalik arendada turismi, mis jätaks ka raha külasse. Meil käib küll palju turiste, kuid oma raha kulutavad nad naabruses, kus on ööbimiskohad, toitlustuskohad ja kultuuriüritused.

4.2. Eesmärk:

- Mammaste küla maine kujundamine ning küla atraktiivsemaks muutmise

- Külaelanike ühtsustunde ja koostöövõime suurendamine
- Tagada võimalused külaelanike aktiivsemaks koostegutsemiseks
- Mammaste küla heakorrastamine
- Mammaste küla turvalisemaks elupaigaks kujundamine
- Mammaste küla müüvaks turismiobjektiks kujundamine
- Tagada võimalused rahvatervise parendamiseks
- Tradisioonilised talgupäevad küla korrastamisel

5. Tegevuskava aastateks 2011-2021

Aast a	Tegevus	Läbiviija	Vahendid
2011	Külakeskuseks sobiva hoone leidmine ja korrastamine	Külavanem, KOV	Projekti taotlus
2011	Külaplatside rajamine ühisüritusteks	Külaselts, MTÜ, KOV	Projekti taotlus
2015	Kergliiklusteevõrgustiku laiendamine	KOV	
2011	Tänavanimede ja aadresside määramine	Külaelanikud, KOV	
2020	Tänavavalgustuse väljaehitamine tihedamalt asustatud tänavatel	KOV	Projekti taotlus
2012	Infotahvlite paigaldamine käidavamatesse kohtadesse (vallavalitsuse, Timmo Tallide, Ööklubi Life, Sinule söökla lähedusse)	Külaselts, KOV	
2012	Noortele kooskäimiskoha leidmine nende huvide arendamiseks	Külaselts, KOV	
2015	Avatud kontori (Inkubatsioonikeskuse) loomine	MTÜ, KOV	Projekti taotlus
2015	Rahvatervise- ja spordikeskuse arendamine	MTÜ, KOV	
2012	Matkaradade arendus Taevaskoja-Kiidjärve suunal, valgustatud trasside pikendamine	MTÜ, KOV, külaharvas	Projekti taotlus
2012	Viidamajanduse arendamine	MTÜ, KOV	Projekti taotlus
2012	Rajahoodustehnika kaasajastamine	MTÜ, KOV	Projekti taotlus
2012	Külatänavate korrastamine	Külaharvas, KOV	

Arengukava teostumist jälgib külavanem koos külaosasid esindava initsiatiivgrupiga. Arengukava/tegevuskava teostumise vahekokkuvõtteid tehakse vähemalt üks kord aastas ning neid tutvustatakse küla üldkoosolekul. Arengukava muudatused viiakse sisse vastavalt vajadusele küla üldkoosoleku otsusega.

Mammaste küla kaart

